

Izhaja vsak četrtek popoldne.

V slučaju praznika dan poprej.

Cena:

za en mesec Din. 4
za četrt leta " 12
za pol leta " 24

Posamezna štev. stane 1/25 Din.

Uredništvo:

Ljubljana, Kopitarjeva ul. 6/III.

Rokopisi se ne vračajo.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Inserati, reklamacije in naročnina na upravo „Jugoslovanska tiskarna“, Kolportažni oddenek, vhod s Poljanskega nasipa 2.

Inserati se računajo
:: po dogovoru. ::

Belgrad, 29. januarja 1923.

Gospod urednik, ne zamerite mi, če z nekim stavkom v svetovnem pregledu v zadnji številki vašega lista nisem prav zadovoljen. Gre namreč za vojaško zasedbo ruhrskega ozemlja, kjer Nemcem očitajte, da preveč kričijo, nad francoskim činom. Imate prav, da Nemci spricho pustošenj, ki so jih vršili med vojno v Belgiji in severni Franciji, niso baš poklicani, da se zdaj tako zelo sklicujejo na moralo, toda nasilje ostane nasilje, naj kriči o njem Peter ali Pavel.

Zame stoji to vprašanje jasno in nedvomno takole:

Vojske ni krivo ne nemško, ne francosko, ne avstrijsko, ne angleško, ne rusko, ne turško ljudstvo. Vojske pa tudi ni kriva samo ali v prvi vrsti nemška velika industrija. Vojske so krive vladajoče buržoazne klike tako v Franciji kakor v Nemčiji, Angliji in Rusiji in sicer vse v enaki meri. Tako Anglija kakor Nemčija sta se pred letom 1914. pripravljali za vojsko. Šlo je zato, da ena ali druga popolnoma podležeta, ker sta si bili nemška in angleška veleindustrija in veletrgovina druga. Drugi na poti kot najhujši konkurentinji na svetovnem trgu. Nemški veleagrarci in premogovni baroni so pridobili zase Avstrijo, oziroma so jo že dolgo imeli na vrhvi, ter Bolgarijo in Turčijo, angleški milijonarji pa so zvalili k sebi Francijo, obetajoč ji Alzacijo in Lotaringijo ter obračajoč njene poglede na porske provincije in bogati delež na orientalskih tržiščih. Rusiji dolgo niso hoteli ničesar dati, še galiških petrolejskih vrelcev ji niso privoščili, ki so danes v rokah Poljske, v resnici pa je vanje investirano 700 milijonov francoskih frankov. Naposled so ji priznali Carigrad, za katerega so jo pa leta 1917. brezvestno ogoljufali s tem, da so s franki in dolarji podžgali ruske liberalce k revoluciji, ki se je pa na veliko začudenje enih in drugih kmalu izpremenila v boljševisko. Pravzaprav Rusi še danes ne vedo, čemu so se vojskovali, zavezniki pa jih vrhtega še terjajo za milijarde in zahvalo za to, da so milijoni ruskih vojakov v Galiciji poginili za to, da Nemec ne zavzame Pariza. Taka ljubeznjiva družba so ti zavezniki. Nič menj simpatična gospoda, francoski in angleški podobna kakor jajce jajcu. Če bi bili nemški Stinnesi in Kruppi zmagali, bi ne bili samo francoskega ljudstva izžemali in z železnimi vijaki privijali do poslednje srage, ampak bi bili tudi svoje zaveznike pošteno ogoljufali, čisto tako kakor so Angleži in Francozi naredili z Rusijo, ki so jo ne samo vrgli v revolucijo, ampak jo tudi med revolucijo čisto po tolovajsko oropali. Ena buržuazija je druge čisto vredna in si nimata ne ena ne druga čisto nič očitati. Zato pa se tudi noben pošten človek ne sme ne za eno ne za drugo vleči. Ljudstvo pa ni ničesar krivo, ker je bilo zapeljano ne samo od vladajoče buržuazije, marveč tudi od rdečih socialpatriotov Vanderveldeja, Macdonalda, Adlerja in podobnih, ki so leta 1914. in pozneje prav pridno pihali v bojno trobento.

Če pa ne gre sočustvovati niti s francoskimi militaristi, ki so v mirnem času zasedli tuje kraje, rekvirirajo tujo lastnino, postavljajo tuje državljane pred francoska sodišča in razpolagajo s tujim bogastvom ter nimajo končno nobenega drugega namena, nego se pod pretvezo neplačane vojne odškodnine polastiti za vedno Porenja — niti z nemškimi industrijskimi baroni, kateri vojne odškodnine sploh plačati nečejo, ki ceno marke sami tiščijo doli, ki nimajo nobenega drugega namena, kakor napraviti zmedo ter Francoze nahujskati zoper Angleže in narobe in pripraviti maščevanje za Versailles — če, pravim, ne gre simpatizirati ne z enim ne z drugim — pa je treba vendar vsako nasilje bodisi z ene bodisi z druge strani beležiti, ostro žigosati in obesiti na javno sramotišče! Naj gre za opustošeno Belgijo ali pa za okupirano Porenje! Eno in drugo je čin evropskega tolovajskega imperialističnega kapitalizma, ki mu ni ničesar sveto, tudi ne privatna lastnina, katero sicer tako vneto brani kot »božjo ustanovo«, kadar jo napada sestradani proletarec!

Toda kapitalizem bo žel vihar, sejoč veter. Nemški veleindustrijski in veleagrarni razbojniki so doživeli svoj Versailles, francoski imperialisti pa bodo doživeli drugega še veliko hujšega. Proletariat pa mora biti pripravljen in se ne sme kakor leta 1914 dati kakor neumna čreda izrabiti za namene velekapitalizma. Proletariat mora delati na to, da se kapitalistična država povsod spremeni v državo delovnega ljudstva, tako da v Franciji ne bo gospodaril Poincare in v Nemčiji ne Stinnes.

+ Victor.

Delavska prosveta.

Krekova mladina v Ljubljani priredi na svečnico dne 2. februarja in v nedeljo dne 4. februarja vsakokrat točno ob 7. uri zvečer v Ljudskem domu v Ljubljani, priljubljano igro »Miklovo Zalo« v osmih slikah s petjem. Pri igri sodelujejo osebe, ki so sodelovale pri tej igri že pred desetimi leti, ko se je igra prvič igrala. Predprodaja vstopnic je v prodajalni »Ničman« v Kopitarjevi ulici. Zadnji dan pred predstavo se dobijo vstopnice tudi v prostorih Jugoslovanske strokovne zveze Stari trg 2/I in na dan predstave pri blagajni v Ljudskem domu eno uro pred predstavo.

Dvorana bo dobro kurjena. Krekova mladina.

Hrastnik. V nedeljo dne 4. t. m. ob pol 3. uri popoldne se vrši pri nas v prostorih izobraževalnega društva predavanje o strokovni organizaciji. Vabimo že danes vse tovariše, da se v obilnem številu odzovejo.

Dev. Mar. v Polju. Skupina S. Z. T. D. pri Dev. Mar. v Polju vabi k predpustni zabavi, ki se vrši v nedeljo dne 4. 2. 1923, ob 4. uri popoldne v prostorih tovarniške restavracije. Spored: Petje, godba, komični prizori itd. Vstopnina za osebo 3 Din. K obilni udeležbi vabi vse člane in prijatelje naše o d b o r.

Zadružništvo.

Delavstvo in zadruga. — Vsi delavci danes priznavamo potrebo in obveznost strokovne organizacije. Tovariša, ki je v tem pogledu nezaveden, ne smatramo za enakopravnega tovariša, ker dobro vemo, da on slabi našo moč, da krši enotnost naše fronte. Nismo pa, žali Bog, tako daleč v naši gospodarski organizaciji, v delavskem zadružništvu. Tu nam manjka še veliko zavednosti, tu sploh še ne moremo govoriti o disciplini.

Namen tega zaglavja, ki bo redno v vsaki številki Pravice, je ta, da tovarišem razložimo pomen in važnost te vrste organizacije za delavstvo, da povemo, kako visoko stoji delavstvo s svojim zadružništvom v drugih državah in kaj imamo pri nas. — Ako bomo v tem na jasnem, bo sama od sebe prišla zadružna zavednost in z zavednostjo tudi zadružna disciplina.

Katera vrsta zadružništva pride za nas pred vsem v poštev? Mi smo v prvi vrsti konsumenti in vemo, kako se moramo združevati in boriti za doseg take plače, s katero krijemo najnujnejše ali eksistenčne potrebe. Borimo se s kapitalističnimi podjetniki delodajalci, pri tem pozabljamo da nas bije v hrbet trgovec, da nas napada kapitalizem od strani, kjer sploh nimamo fronte, kjer se nismo zavarovali.

Kakor smo organizirali enotno fronto kot delavci, da se borimo za naše pravice nasproti podjetniku, ravno tako se moramo organizirati kot konsumenti, da se ne damo izkoriščati in odirati od trgovcev. Zato mora biti naše geslo: vsi tovariši v zadružno fronto ravno tako, kakor smo združeni v strokovni fronti.

Doma in po svetu.

Zunanje politične zadeve Jugoslavije so se po zatrevanju naših vladnih oseb v preteklem tednu razvijale prav ugodno. Madžarsko vprašanje je rešeno, celo našega Božidarja Sever - ja bodo zamenjali Madžari za nekega svojega detektiva. Madžari oficijelno zatrjujejo svojo miroljubnost in se pritožujejo nad Romuni, ki so zbrali nekaj čet ob meji. Z Bolgarijo so se naši diplomati glede četaških vpadov v Makedonijo tudi sporazumeli. Bolgarski minister notranjih zadev je moral iti. Od Grške meje se sicer še vedno sliši o premikanju grških čet v Tracijo in v odgovor nato se tudi Turki gibljejo, morda se pa le posreči, da lozanska konferenca pripelje do sporazuma med Turki in Angleži, kar bi na pomirjenje Balkana močno vplivalo. Glede Grčije ima naša država pa še solusko vprašanje, katerega rešitev se prav dolgočasno zavlačuje. Naš atenski poslanik je bil v tej zadevi že v Belgradu in vedno znova smo slišali, da je že gotova ureditev našega posebnega oddelka soluskega pristanišča. Menda pa smo še vedno na isti točki. Balkanci so mojstri v zavlačevanju, pa najsibo to že Turk ali Grk, Bolgar ali Srb. Ta lastnost je sedaj prešla tudi na Italijane. Izpraznenje tretje cone v Dalmaciji od italijanskih okupacijskih čet je določil že rapalski sporazum l. 1920, pa še vedno gospodujejo Lahi v naši važni luki, v Šibeniku in celo v severni Dalmaciji. Laški parlament prične v kratkem delovati, a še vedno ni odobritve rapalske pogodbe na dnevnem redu. Lahi pač čakajo tistega trenutka, ko bi bila naša država diplomatsko najšibkejša, da izsilijo morebiti glede Reke, ali pa jadranskih otokov še kake popustitve.

V naši notranji politiki je položaj isti kakor zadnjič. Vlada poskuša na vseh koncih in krajih, kako bi okrepila radikalno stranko. V Sloveniji njen minister Zupanič konfirira z Madžaroni in Nemci, da bi pridobil

njih glasove. Medtem se pa radikali tudi cepijo. Protičjo maha svojo pot. V Sloveniji poskušajo demokrati, kako bi se rešili. Rudeči plakati po ljubljanskih voglih so se takoj izkazali kot njihova narodna vaba. Delavstvo jih je razkrinkalo v Narodnem domu. Stari liberalci so zopet oživili — na papirju svojo napredno stran, ki je svojčas nasprotovala uvedbi splošne volilne pravice. Videti je, da bode treba pri nas mnogo skrinjic pri volitvah, slovensko ljudstvo bode pač vedelo, katero je napolniti s kroglicami. Za slepomišenja je bil pri volitvi v konstituanto, danes pa nove obleke, če še tako lepe, ne bodo varale volilcev.

Nemško - francoski spor zaradi vojne odškodnine ali poprav (reparacij) vojne škode se je začetkom preteklega tedna nahajal nekako na najbolj kritični točki. Nekateri so že videli, kako ruske rudeče divizije hite v Nemčijo pomagat — Stinesu, nemškemu industrijskemu velikašu. Poročila so govorila o splošnih štrajkih v zasedenem ozemlju o spopadih med delavstvom in francosko - belgijskimi okupacijskimi četami. Danes pa čitamo, da Francozi oklepajo zasedeno zemljo s carinsko mejo in trdno, pa ne kruto pritiskajo na vse one, ki se jim nočejo udati. Voditelje odpora, lastnike rudnikov ter industrij ter velefinančnike so postavili pred sodišče, ki jih je obsodilo na večje globe. Gotovo je, da produkcija pod temi razmerami zelo trpi in pada. Danes pa vsaka izgubljena delovna vrsta in delovna moč pomeni novo poslabšanje gospodarskega položaja, kajti samo v delu in redu je izhod iz gospodarske in ž njo iz socialne bede. Angleži in Amerikanci še vedno mislijo, da še ni prišel pravi trenutek za posredovanje. Mnenja, ki se slišijo iz Amerike in Anglije so različna. V Ameriki senator Borah odločno graja francosko stališče. Nekateri vidijo v zasedbi ruhrskega premogovnega in industrijskega okrožja francoski gospodarski imperializem, ki bi rad dobil glayne vire gospodarske moči v svoje roke in zagospodaril Evropi. Mnogo se tudi piše o odcepitvi pokrajin ob Renu od Nemčije. Te dežele naj bi postale pozivajo nove države ob Donavi, naj stopijo v carinsko zvezo in uvedejo enoten denar.

O ruski rudeči armadi poročajo listi, da se zbira ob romunski in poljski meji. Poljaki so zaradi zasedbe ozemlja ob izlivu Njemena po Litvancih tudi nekoliko mobilizirali. Vprašani, ki razburjajo evropsko javno mnenje je polno, črnogledi ljudje imajo mnogo prilike govoriti in pisati o vojnah. Zato pa Amerikanci kot pametni gospodarji nočejo posegati v naše gospodarsko življenje, ki tako pogreša bogatega strica iz Amerike.

Socialistična stranka delovnega ljudstva.

V nedeljo 21. t. m. se je ustanovila v Ljubljani »Socialistična Stranka Delovnega Ljudstva«, v katero so se združili poleg bivših komunistov tudi socialni demokratje okrog »Zarje« (Peričevci) ter mariborska organizacija socialdemokratske stranke. Konference so se udeležili tudi zastopniki oficijalnih socialnih demokratov okrog »Naprej - a« (Bernotovci) ter narodni socialisti. Naša delavska organizacija, je kot odgovor na vabilo k temu zborovanju poslala naslednjo pismeno izjavo:

Uredništvo »Delavskih Novic«

tu.

Vašemu c. vabilu na konferenco dne 21. t. m. v Delavskem domu se podpisani organizaciji ne moreta odzvati.

Razlike v kulturnem naziranju bodo med delavstvom kakor med vsemi drugimi sloji trajno ostale. Zato mora snovanje enotne politične organizacije vsega delovnega ljudstva, pri kateri igrajo tudi kulturna vprašanja nujno važno vlogo, imeti za posledice ali mrtvo tvorbo, ki mora v najkrajšem času razpasti, ali pa predpostavljati, da se nekatere skupine popolnoma odrečejo svojemu kulturnemu in glavnim točkam svojega političnega programa. To pa je nam iz umevnih razlogov popolnoma nemogoče.

Enoten nastop vsega delovnega ljudstva je zmožen edinole v vprašanjih gospodarskega in socialnega značaja. V tem pogledu smo in bomo tudi mi vedno zagovarjali enotno fronto ter bodo naši zastopniki v političnem parlamentu kakor doslej vedno šli z zastopniki delavstva in malega človeka sploh, roko v roki. Z veseljem bi tudi sodelovali pri vsaki akciji, ki bi imela namen dovesti v tem pogledu do večje enotnosti. Zlasti važno bi tudi bilo, da bi se vse delavske strokovne organizacije zedinile na to, da bi nobena izmed njih ne začela nobenega gibanja ali štrajka, preden ni poskusila doseči, da bi v ta namen v poštev prihajajoče strokovne organi-

Širite Pravico!!

zacije enotno nastopile in solidarno druga drugo podpirale. Taka enotna fronta bi imela za delovno ljudstvo velik praktičen pomen in zanjo bi z veseljem tudi mi delali. Želimo, da bi Vaša c. organizacija v tem pogledu zavzela svoje stališče.

V Ljubljani, dne 20. januarja 1923.

Delavska zveza v Ljubljani.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Osnovanje enotne »Socialistične Stranke Delovnega Ljudstva« je gotovo toliko važen pojav, da se moramo tudi mi ž njim nekoliko obširneje pečati.

Marksistični razredni proletarijat se je po prevratu, enako kot drugod tudi pri nas razcepil v več strank in stranic. Neuspehi socialistične armade v trenutku, ko je kapitalizem ležal brez moči strit na tleh, so rodili v delavskih masah nezadovoljstvo, zato so šle narazen ter se razdrobile v majhne drobce.

Sedaj, po preteku nekoliko let so vzroki, ki so do tega dovedli, več ali manj pozabljeni. Kapitalizem je zmagal na celi črti, marksistični socializem pa zbira svoje raztresene pristaše, da jih strne vnovič v enotno armado. Naraven pojav je to in prav je tako. Razcepjenost razrednega proletarijata je bila delavstvu samo v škodo, zato moramo združenje dosedaj ločenih organizacij smatrati kot korak naprej, bližje boljšim časom.

Če je temu tako, zakaj se ni potem tudi naša organizacija odzvala vabilu ter vstopila v novo »Socialistično Stranko Delovnega Ljudstva«?

Tega vprašanja sicer ne bo stavil nikdo, ki se je le enkrat pogledal v naš program, vendar je mogoče, da bo ta ali oni prišel v zadrego, ko bo čul očitke, češ da naša delavska organizacija ni za enoten nastop vsega delovnega ljudstva. Da bo stvar popolnoma jasna, je prav, da o tem nekoliko razmislimo.

Dvoje predvsem moramo imeti pri vprašanju, ki se nam tu stavi, stalno pred očmi:

1.) Gre za novo politično stranko socialističnega delovnega ljudstva in

2.) gre za združitev razrednega delavstva v enotno fronto za boj proti kapitalizmu. To dvoje je bilo že v vabilu na nedeljsko konferenco jasno povedano in to dvoje sta ravno oni dve točki, v katerih je združitev nemogoča, razven če bi mi ali pa nasprotna stran zavrgli svoj program, to se pravi, ako bi prenehali biti to, kar smo.

Enotna politična stranka? Zakaj ni mogoča? Mislimo, da tega ni treba na dolgo in široko razlagati. Naš politični parlament ne odločuje samo o vprašanjih ki se tičejo gospodarskega in socialnega življenja (n. pr. delavska zakonodaja), marveč spadajo v njegov delokrog tudi kulturna vprašanja, n. pr. šolske stvari, vprašanje vzgoje, verskega pouka v šoli, verske svobode, ureditve zakonskega življenja itd. Vse to pa so stvari, na katere gledamo mi povsem drugače kot naši tovariši marksisti. Njihovi nazori v teh stvareh so našim ravno nasprotni. Ker pa so ravno ta vprašanja za nas največjega pomena, zato ne moremo iti v tem pogledu skupaj z nikomur, ki ne misli enako kot mi. Lačen in strgan biti ni prijetno, še manj prijetno pa je, če mi kdo ne pusti, da bi smel učiti svoje otroke tako kot smatram za najboljše ali če mi brani iskati tolažbe v raznih težavah pri Bogu, kjer edinó jo morem najti.

Naš program je v vseh teh vprašanjih popolnoma svobodoljuben ter ne pozna nobene g. niti najmanjšega nasilja, zato pač lahko pridejo vsi, ki v tem pogledu dobro mislijo, k nam, mi pa ne moremo nikamor drugam. Naš kulturni program je tista zastava, ki nas more v našem boju edina voditi do zmage. Zavreči njo, bi se reklo, odreči se zmagi.

Kar tiče druge točke, je morda na prvi pogled nekoliko manj jasna, vendar ni zato nič manj odločilna.

Naša organizacija ne stoji na razrednem stališču. Zakaj ne? Ni treba, da bi tu prihajali s krščanstvom in dokazovali, da se ono temu protivi. Stvar je sama na sebi še bolj preprosta.

Razredno stališče je dvorezen nož. Ono pač vsposoblja ljudi za brezobziren boj proti kapitalizmu, ne daje pa jim istočasno tudi pravega smisla za pozitivno produktivno delo. Brez tega pa ne bodo delovni sloji nikdar za trajno dobili v svojo oblast vse produkcije. Dokazov za to smo doživeli po prevratu dovolj. Omenimo samo Nemčijo in Rusijo.

To nas sili, da moramo v lastnem interesu zastopati načelo stanovske vzajemnosti. S tem seveda ni rečeno, da bi se dejanske razmere nikdar in nikjer ne mogle tako razviti, da bi mogla streti kapitalistični jarem edinole krepka armada razrednozavednega proletarijata. To je mogoče in v takem slučaju, kjer bi šlo dejansko le za silobran, bi tudi mi ne mogli imeti pomislekov proti takemu nastopu. Toda to so izjeme, ki pri nas gotovo ne veljajo. Kot načelo pa smatramo in moramo smatrati razredno stališče kot zlo ne le za družbo sploh marveč posebej tudi za delavstvo.

Kljub tej načelni razliki pa se lahko v podrobnih praktičnih gospodarskih in socialnih zahtevah popolnoma strinjamo. Če primerjamo naš program z onim naših tovarišev v nasprotnem socialističnem taboru tudi mislimo, da je tako. V tem pogledu gotovo ne zaostajamo za njimi.

Prav tako nam tudi nihče ne more odrehati, da ne bi hotel svojega programa dosledno in brezpogojno izvajati. Morda bi celo lahko upravičeno trdili, da kažejo dosedanje praktične izkušnje na naši strani več resne volje pomagati delovnim slojem do njihovih pravic kot morejo to o sebi trditi vsaj nekatere skupine, ki so se pridružile Socialistični Stranki Delovnega Ljudstva.

Zato mislimo, da bi bilo vendarle prav, če bi

SSDL vpoštevala predloge naših organizacij v zgoraj objavljenem dopisu na uredništvo »Delavskih Novic«. Mi nimamo nič proti temu, da se vse marksistične delavske organizacije ki stoje na razrednem stališču strnejo v posebno politično stranko. To pravico imajo in tudi s stališča kolikor mogoče enotnega zastopstva delavskih pravic je to prav. Ne zdi pa se nam, da bi bilo delovnim slojem v korist, ako ne bi razredno delavstvo iskalo poti za skupen nastop z nerazrednimi delavskimi organizacijami, v vseh onih slučajih, kjer in kadar gre za zgolj gospodarske ali socialne zadeve. Ne gre tu za besedo, gre za dejanja. Razredno ali nerazredno stališče sta dve stvari, ki se v posameznih praktičnih vprašanjih lahko ločita, lahko pa tudi ne. V tem našem stališču se ne vidi, da nam »manjka jasne socialne orientacije«, kot pišejo Delavske Novice, marveč je ravno narobe mogoče, da je naša slika o socialnem življenju pravilna, dočim je marksistična le preveč pristrižena in poenostavljena. Zato mislimo, da tudi očitke oportunitizma, ki ga na nas naslavlja v D. N. g. Jibril Maks, ne drži. Gre pač za dvojno naziranje, merodajna za sodbo pa morajo biti — dejanja. — ar.

Delavska zveza.

Volilna agitacija. Člen 107 Ustava Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, pravi: »Državni uslužbenici su organi državne, cedine i dužni su da rade u opštem interesu. Upotrebljavanje vlasti i položaja državnih službenika u partijske svrhe, kao i uticanje starešina na državne službenike u tome cilju, kazniče se po zakonu«. To je jasno besedilo naše ustave, odobrene od Narodne skupščine in dne 28. junija 1921 godine potrjene od kralja Aleksandra. In vendar se vladajoča klika ne drži teh določb, vkljub temu da je prav za prav mati tega zakona. Kaj vse počnejo visoke uradne osebe v tem oziru. Teror nad uradničtvom se je pričel, uradništvo se sili in zavaja v stranko radikalov. Vprašamo le: kje je zakon o zaščiti države in reda, napram državnim organom, ki z nasiljem kršijo in gazijo temeljni zakon države?

Državni cestarji in volitve. Sedanji naši državniki in režimovci so nam že zdavnaj obljubili izboljšati naš bedni položaj in odpraviti maksimiranje. Toda sedaj so volitve pred durmi in zato i časni češ: državni uslužbenec mora itak voliti nas. Toda mi državni cestarji, povemo Vam Pašič in drugim - ič, - čič, - nič, da smo pripravljani vsak čas zvesto služiti »državi«, toda zato hočemo in zahtevamo od vlade, da nas tudi pošteno plača. Nam državnim nameščencem so zrastle vsled stiske in bede, katero nam povzročate ker nas nočete poznati, takšni rogovji, da Vas bomo ob volitvah pošteno pobodli in Vašim kapitalističnim strankam v kišto figo pokazali. Nas in naših bednih izstradanih družin ne vidite. Mislite in računate le na naše kroglice; toda ker ste Vi zatajili nas pri drž. blagajni, bomo mi Vas na volišču. Zato Vam kličemo: Zastonj mečete za agitacijo na ceste milijone, ker mi se več ne prodamo. Darujte te vsote rajši bednemu ljudstvu in če ste poštene, ni Vam treba agitacije. Toda, ker smo Vas po Vašem delu spoznali ste izgubljeni. Mi bomo šli s stranko ljudstva, ki je imela vedno razumevanje za siromaka in ji zaupamo tudi našo bodočnost. Naš položaj bomo pojasnili natančneje v bodoče in se še večkrat oglasili.

Drž. cestar v imenu mnogo tovarišev.

Store. Naprej je prinesel v štev. 19 z dne 25. jan. t. l. obširno poročilo o shodu S. L. S. (Delavske zveze in Kmetске zveze), kateri se je vršil tukaj dne 21. t. m. ob impozantni udeležbi delavnega ljudstva. Da si bodo čitatelji poročila v omenjeni številki na jasnem, kako je pravzaprav bilo, poročamo samo to, da je Slov. Gospodar v zadnji številki podal popolnoma objektivno in resnično poročilo, ter da so se tukajšnji soc. demokratje, ki jim je znan nad vse pričakovanje lepo uspeli shod dr. Korošca, sami sramovali docela zlaganega poročila svojega glasila. Nas štorovske kršč. soc. delavce pa to le veseli, ker smo imeli priliko videti, kako je uplaval ta docela drugačni članek na tukajšnje delavce, ki prihajajo bolj in bolj do spoznanja, kako jih njihovi voditelji hočejo še vedno vleči za nos. Omeniti pa moramo, vseeno žalosten dogodek, ki se je odigral še tisti večer v okolici Štor: Ko so se končeno zbrali vsi oni rudeči kričači, katere je pametno in zavedno delavno ljudstvo izbacnilo iz dvorane, sta jim sohr. Leskovšek in Čebular tako navdušeno govorila na shodu v gostilni gosp. Arnšeka o boju proti alkoholu, da je neki mladoleten delavec docela pijan, pozno zvečer se domov vračajo iz tega shoda, napadel svojega bolanega očeta in ga med klici: »od danes naprej sem socialni demokrat«, pobil s težkim kolom na tla in ga težko rnil na glavi, da je isti omedlel. Ali bi ne bilodobro, če bi sohr. Gunčar in Leskovšek prodajala tudi na lastnih shodih knjižice: »Boj alkoholu«?

»Republikanec« glasilo dr. Novačana je prinesel posneto menda po »Jutru«, v svoji zadnji številki vest, da je nekdo izgubil v Štorah svoje uho. Kakor smo izvedeli iz zanesljivega vira je to uho sedaj na varnem v neki prekaževalnici in se ga bo, ako se lastnik njega ne zgodi do Pusta, isti dan na slovesen način razrezalo in razdelilo vsem naročnikom »Republikanca«. Pravijo, da ga bo dovolj za vse. Za uho se je zavzel in ga bo tudi delil, če smo prav informirani, bodoči minister za prehrano v Republiki S. H. S. Živijo!

Stanovanjska mizerija v Trzinu. — Stanovanj manjka vse povsod. V tovarniških stanovanjih, katera imajo večje tovarne, kakor predilnica, tvrdka Karl B. Mally in papirnica za svoje uslužbenice je vse prenapolnjeno. Mnogo je že tudi takih v teh stanovanjih, od katerih nihče ne dela več pri podjetju, bodisi, da je zapustil prostovoljno ali siloma delo. Takih seveda bi se

vsako podjetje rado iznebilo, ako bi bilo le mogoče. Ker pa stanovanjski urad prizadetim strankam ne nakaže drugih primernih stanovanj in ker ljudje ne morejo biti pod milim nebom, zato si prizadeje trdke na druge načine prizadevajo znebiti se neljubih gostov. Tvrdka B. Mally je izročila to zadevo sodnji, katera je sklenila, da morajo prizadeti stanovalci plačati precej velike vsote — nekateri več tisoč kron najemnine. Kje in kako bo dobil revni delavec, da bo plačal nakazano mu vsoto, je drugo vprašanje. Predilnica si je hotela pomagati na ta način, da bi delavstvo podpisalo pogodbo v kateri je bilo označeno, da mora dotični, ki zapusti delo, obenem zapustiti tudi stanovanje, kar je zbudilo med delavstvom splošen odpor. — Pravo nadutost pa kaže lastnik papirnice pri Trzinu Karl Mollini, kateremu morajo plačati delavci od svojih doraslih otrok, ki niso pri njem uslužbeni, stanarino takole: družinski oče, ki je uslužben v papirnici in ima tovarniško stanovanje, pa ima staro hčer ali sina 16 let, kateri si je preskrbel boljši kos kruha, kakor ga pa delijo v papirnici, raditega ne sme dotični sin ali hči več zastonj stanovati pri svojih stariših, ampak mora plačati stanarino. Da še več: celo prepove se, da tak sin ali hči, ako ni v posebni milosti podjetnika sploh ne sme biti na hrani in v stanovanju svojih starišev. Delavstvo seveda to trpi molče, pač s tiho bolečino v srcu. Delavska zveza je dolžna, da v tem oziru kaj ukrene!

× × ×

Listnica uprave. Opozarjamo še enkrat vse one cenj. naročnike, katerim smo v prejšnji številki priložili položnice, da nemudoma store svojo dolžnost ter nam nakažejo zaostalo oziroma nadaljno naročnino, da se jim list ne ustavi.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Krščansko socialne strokovne organizacije v Nemčiji.

Berlin, meseca decembra 1922.

V jutranjih urah dne 20. XII. 1922 sem dospel v Berlin. Mesto je bilo še zavito v meglo, ko sem stopal po ulicah v smeri od zapadnega kolodvora. Ko sem zamišljeno hodil po ulici, me je naenkrat ustavil bolj prileten mož in vprašal, če iščem strokovno organizacijo, ko mu odgovorim da jo iščem me takoj spravlja naj grem ž njim. Meni se je zdelo sumljivo da me ne pripelje na pravo mesto, ga vprašam kakšna je, mi odgovori strokovna, tedaj sem si bil takoj na jasnem da imam opravka s soc. dem. agitatorjem. Na moj odgovor, da pripadam krščansko socialni strokovni organizaciji in da jo iščem, je bil vseeno prijazen ter mi pokazal krajšo pot. V Wilmersdorf-u v ulici Kaiserallee je dokaj lično trinadstropno poslopje z napisom: »Deutscher Gewerkschaftsbund« last Gesamtverbanda. Tu je sedež centrale Krščansko socialnega strokovnega gibanja v Nemčiji. Takoj v pritličju ima svoje prostore organizacija zasebnih in javnih nameščencev. Organizacija je dokaj močna ter razdeljena v razne oddelke. Istotako je tudi poslovanje deljeno kot po vseh drugih organizacijah po oddelkih. V prvem nadstropju se nahaja pisarna centrale, ki zavzema celo nadstropje. Centrala se deli v več oddelkov. Najprvo sem se ogledal pri glavnemu tajniku tov. Otte - ju s katerim sem se pogovoril v splošnem glede strokovnega gibanja v Nemčiji. Eno je ki je vredno da tukaj omenim iz razgovora in sicer: Vsa nemška javnost pričakuje v današnjem težkem položaju in se zanaša edinole še na krščansko socialno strokovno organizacijo pri obnovitvi Nemčiji. Nato sem šel po oddelkih, ki jih je precej, omenim samo nekaj: Glavno tajništvo je vrhovna instanca kateremu so podrejeni vsi oddelki so pa oddelki kot: časopisni gospodarski, statistika uredništva revij, založba, blagajna, tarifi itd. Vodilni tovariši v Berlinu so: Otte, Baltrusch, Stegwald, Kaiser itd. Vsi vodilni tovariši v pisarni z glavnim tanikom Otte - jem tvorijo poslovno načelstvo. Celotno načelstvo pa ima svoje seje na vsake četrta leta v izrednih slučajih tudi večkrat. V časopisnem oddelku sta zaposlena dva uradnika z akademsko naobrazbo, katerih naloga je zasledovati vse časopise in pripravljati material za revije in časopise, ki jih izdaja centrala. Precejšnje važnosti je tudi lastna založba, ki zalaga brošure, knjižice in revije. Posla imajo vsi, posebno vodilni tovariši obilo. Eden je član državnega gospodarskega sveta, drugi v tarifi komisiji tretji v parlamentu itd. tako da je težko dobiti enega kadar bi človek hotel. Vrh tega pa je preklanje z nasprotnimi organizacijami posebno s komunisti. Minil je čas, da sam nisem vedel kdaj. Opozoril me ni nihče sam bi bil pa rad vse ogledal in poskusil. Čas mi je bil prekratek vendar sem dobil, kar bi doma ne dobil tudi v petih letih ne ali pa bi se bil moral zelo mučiti. Drugi dan sem obiskal konsumno zadrugo in sicer uradniško, o kateri pa spregovorim prihodnjč. Gustelj Cvikelj.

Vsem skupinam vseh zvez. Pretekli teden so bile razposlane okrožnice z ozirom na padec dinarja. Položaj se je že nekoliko spremenil vendar za nas to ni merodajno in uvaževanja vredno. Vsled tega naj se vse skupine ravnaajo po izdani okrožnici. Glavno tajništvo.

LESNO IN STAVBINSKO DELAVSTVO.

Trebnje. V četrtek 25. t. m. nas je obiskal tajnik Stokovne zveze lesnega in stavbinskega delavstva Imeli smo opoldne med delom sestanek na katerem nam je imenovani obrazložil pomen in važnost strokovne organizacije. Naš sklep je, da ustanovimo krajevno skupino in se organiziramo, ker le tedaj se lahko štejemo res za delavce, ki razumejo čas v katerem živimo. Želeli si bi še več takih sestankov, da bi se pojmi razbistrili. Res je med nami še dokaj tovarišev, ki so

drugega mnenja vendar pa upamo, da se bodo tudi oni spametovali. Kaj če ima doma hišico ali posestvo, to še nikakor ni vzrok, da bi ne smel v strokovno organizacijo.

Rečemo: »Če delaš za mezdo, rabiš strokovno organizacijo.«

Rimske Toplice. Občni zbor naše skupine lesnih delavcev dne 25. jan. je pokazal, da tukaj živi zavednost in kršč. soc. misel med delavstvom. Od zadnjega občnega zbora do danes je tukaj vodila skupina s pomočjo centralne tri mezdna gibanja z uspehom. Novi odbor je sklenil iti še z večjo žilavostjo in vztrajnostjo na delo. Razširili bomo tudi naše glasilo Pravico, katero mora tukaj v vsako hišo.

STROKOVNA ZVEZA TOVARNIŠKEGA DELAVSTVA.

Za našo strokovno organizacijo je sedaj čas občnih zborov. Nekateri naši člani so mnenja, da ni bolj dolgočasne reči na svetu, kakor kakšen občni zbor. Zato tudi ne polagajo velike važnosti nato, da se jih udeležujejo. Ali to ne sme biti tako. Občni zbor je ogledalo organizacije. Pri taki priložnosti organizacija pokaže svojo pravo sliko. Ako na občnem zboru ni zanimanja in živahnosti, je to znamenje, da ni nekaj prav, da manjka zaupanja v organizacijo. Zaupanje je pa podlaga za skupno delo. Torej naj člani naših strokovnih organizacij ne gledajo samo nato, da redno plačujejo svoje prispevke in od časa do časa zahtevajo od centralne posredovanja podpore in drugo »kar določajo pravila, ampak da tudi sami kolikor jim je mogoče zasledujejo delo po skupinah in plačilnicah. Pomagati morajo s svetom, z informacijami, sploh gledati nato, da ni vse delo v organizaciji odvisno od ene osebe. Žalibog da na mnogih krajih ni tako, vse delo in vsa odgovornost nosi ena sama oseba. Ako ta odpove ali se preseli kam drugam, pade organizacija in gre skupina ali plačilnica rakovo pot. Strok. zveza tovarniškega delavstva ima v svojem delokrogu tudi nekaj skupin, ki ne morejo prav do veljave. Naj se v bodoče poboljšajo. Veliko je krivo mrtvila tudi to, ker tako dolgo nismo imeli svojega glasila. Sedaj imamo zopet svoj list »Pravico« in vsak naš somišljenik naj agitira in dela za naš list. Res je da so zdaj težki časi in je huda za denar. Časi bodo pa postali še hujši, ako se ne bomo sami brigali za našo usodo. Trdna strokovna in politična organizacija in pa dovolj razširjen naš list, to moramo imeti, ako sploh hočemo kaj doseči. S samim godrnjanjem in zabavljanjem na slabe čase, ne bomo priborili boljših razmer, kakor so danes. Torej organizujte, izobražujte in pa borite se.

× × ×

Celje. Dne 27. jun. se je vršil tukaj lep občni zbor skupine strok. zveze tov. delavstva, kateri je pokazal napredovanje naše organizacije v Celju. Na občnem zboru je bilo navzočih tudi mnogo članov skupin drugih strok. Novi odbor! Na delo! Bodočnost mora biti naša! Vse pošteno in pametno delavstvo mora v naše vrste.

Iz Vevč. Za smeh in kratek čas. V »Delavcu« sem čital, da se je ustanovila »Bernotova socialistična plačilnica« v Vevčah. V zadnji številki »Borbe« pa, da se lepo razvija neodvisna strokovna (kom.) organizacija ter se za nedeljo 28. I. sklicuje sestanek. Delavstvo seveda ne ve nič o tej neodvisni. Iskali smo in po dolgem našli da je šest delavcev se vpisalo pri »Jakatu« ki, da so ob enem odborniki in člani. Bije se pa hud boj med neodvisno, in Bernotovo. Bernotovci bi (26) že uskočili v neodvisno, napoti jim je pa Jaka in na tihej povedano, sram jih je, da bi po enem tednu »beksrali«. Za na pustni torek se pa sklicuje sestanek liberalne delavske unije. Predsednik bo baje neki 16 letni fant. Baje pride poročat g. Zupanc.

Dev. Mar. v Polju. Naša skupina S. Z. T. D. je imela 21. I. svoj redni občni zbor ob polni dvorani članov (250—300). Iz tajnikovega poročila posnemamo, da je imela skupina od zadnjega izrednega občnega zbora 27. 6. 1922 18 sej in sestankov, ter 9 shodov. Dopisov je rešila 74. poleg tega že odposlala 30 vlog. Članov šteje skupina 478.— Blagajnik poroča, da je imela skupina I. 1922 dohodkov K 82.264.76, stroškov K 77.501.00. V hranilnici ima naloženega K 11.835.42. Inventar ima v vrednosti K 8.690.— Poročilo predsednika je preobširno, da bi ga v celoti tu navajali. Omenjamo le načrt na letošnje leto. Več shodov in predavanj, ter diskuzijskih večerov — Organizatorični tečaj. — Strokovna organizacija bodi svojim članom tudi kulturna organizacija. Prirejala bo igre, vpeljala petje, (Krekova mladina). — Svojim članom priboriti zaslužek na višino, da bo delavec živel človeka primerno življenje. — Poživiti delavsko zvezo.

V odbor so bili izvoljeni pred. Franc Kukovica, podpr. Gostinčar Franc, tajnik Rant Ivan, taj. nam. Zupančič Ivan, blagajnik Pintar Karol, blag. nam. Kukovica Jakob, odbornica Fležar Jozefa. Na občnem zboru je poročal še zvezni tajnik Lombardo, ter tov. Zajc. Tovariši, tovarišice, skušajmo vsak po svojih močeh odpraviti napake, a ne z zabavljanjem temveč s požrtvovalnim delom za skupnost ter v dosego naših večnih idealov. Pojdimo po začrtani poti neustrašeno naprej, v to pomagaj Bog.

Št. Pavel pri Preboldu. Dne 14. t. m. je imela pri nas N. S. S. javen shod. Poročal je dr. Dobovišek iz Celja. Navzočih je bilo, (in to še pred kratkim v največji njihovi trdnjavi) beri: 19, večinoma frakarji in dve delavki iz tovarne. V glavnem se je sukalo poročilo govornika okrog Pašičevih hiš v Belgradu in Parizu. O strokovnih zadevah in o stvareh, ki se tičejo nas delavcev in malih kmetov govornik ni obravnaval. Tudi za 8 urni delavnik se ni zanimal, katerega nas bodo sedaj oropali čeprav se brezposelnost širi. Mi, ki smo mu povedali svoje mnenje in nam je potem predbacival

masne žgance in sirovo maslo povemo, da je naša zahteva ta, da se dela v naši tovarni 8 ur, ako pa ne rabi več izdelkov pa se naj dela na dva ali tri pase. Druge nesreče na shodu ni bilo, kot britko spoznanje gospodov, da delavstvo zapušča narodne socialiste, kar je pa naravno. Mi, ki smo spoznali delo tukajšnjih voditeljev N. S. S. smo se združili v strokovni org. Jug. strok. zvezi in naša skupina dnevno pridobiva novih tovarišev. Seveda, ko so oni to videli, so začeli nesramen boj proti nam. Širili so laži, da naši člani ne bodo dobili več platna, ne nabavnih prispevkov. Mojstri so grozili z odpustom naših članov in jih na nesramen način terorizirali. Naše tajništvo v Celju, se je za nas takoj zavzelo, poučilo člane in posebno še one, ki nas preganjajo. Vidimo pa, da bo treba vseeno prijeti za ušesa in to pošteno, »Prislanovega Franceta«, ako si bo svobodo po svoje tolmačil. Sedaj vabijo v svoje vrste N. S. S. delavce inozemce, ki jim pa tudi ne verjamejo, ker še niso pozabili kako so jih poprej preganjali. Mi imamo pripravljene mnogo zabele za naše gospode, katerih nadvlade smo se naveličali, ako bo treba z njo na dan. Našim članom priporočamo korajžjo in vsak naj bo naročnik »Pravice«.

Tržič. V nedeljo 14. t. m. se je vršil II. redni občni zbor skupine S. Z. T. D. v Tržiču. Začetek je bil ob devetih dopoldan in je trajal do pol dvanajstih. Navzoča sta bila tovariša nar. posl. Jože Gostinčar in centralni tajnik P. Lombardo, katera sta imela priliko videti, da organizacija krščanskega socialnega delavstva še živi v Tržiču. Videla mlade ljudi polne živahnosti, ki se zbirajo okoli prapora, na katerem je zapisan njih program. »Svojo mlado moč Bogu, domovini in vsem trpečim« in »V boj proti krivici za pravico in resnico«. Podprl nas je pa tudi naš stari prvoboritelj za delavske pravice tovariš Jožef Gostinčar s svojim navduševalnim govorom, v katerem nam je pokazal kje in v kateri organizaciji je delavska rešitev. — V novi odbor pa so bili izvoljeni: Slapar Martin, Zupan Ignac, Kogoj Franc, Hočevnar Janez, Cerkovnik Janez in Majerčič Janez. Nadalje se je tudi volilo 18 zaupnikov in zaupnic, kateri se nahajajo po posameznih obratih, kjer ima vsak svoj delokrog. Novoizvoljeni odbor in zaupniki so nam porok, da se bo krščansko-socialni pokret v Tržiču še poživil in okrepil tako, da si bo razbil glavo vsak nasprotnik, kateri se bo zaletaval v skalo krščanske socialne delavske organizacije.

CESTARJI.

Državni cestarji so zborovali v nedeljo 28. jan. v Celju. O organizaciji drž. cestarjev je poročal tajnik J. S. Z. Gajšek. Posl. Gostinčar je poročal o stanju cestarjev v državi, njih položaju in kakšne plače so za cestarje predvidene v proračunu katerih pa isti ne dobivajo. Sprejeli so se važni predlogi in tudi zahteve, kar izvrši in posreduje po sklepu taj. J. S. Z. v Celju. Vsi drž. cestarji prejmejo v bližnjih dneh okrožnice na katere že sedaj opozarjamo.

Dr. P. A. T.

Socializem in vera.

Boj za ideale.

Vsakdanje življenje slehernega človeka je tako prozaično, tako trivialno, tako nezadovoljivo, tako nepopolno, da si nehotе vsak človek, ki količkaj misli, vsako plemenito srce zahrepeni po idealih. Ideal je tuja beseda in pomeni vzor, vzor v vsakem oziru. Če mlad človek bere življenje velikih mož, in želi postati njim podoben tedaj pravimo temu vzoru, ki ga želi doseči, ideal. Če si mlad pomočnik ali trgovski sotrudnik želi postati mojster ali samostojen trgovec, tedaj je to njegov ideal. Ideal je torej nekaj pravzora, nekaj kar presega neposredni navadni čutni svet, je neka popolnost, od katere izvira vse to nepopolno, kar je okoli nas, in po kateri, kot vsestranski popolnosti, človek z vsemi svojimi silami hrepeni, da v njej najde svojo srečo in zadovoljnost. Vsi misleči ljudje, tudi g. Bernot, so si v tem edini, da nas sedanje življenje ne zadovoljuje, da se moramo tudi mi bojevati za ideale, za srečo ki nas bo vsestransko zadovoljila. Kakor so si pa ljudje glede boja za ideale edini, tako različno je to, kar pod tem idealom razumejo. Za danes hočemo primerjati ideal g. Bernota, kakor je izražen v njegovem »molitveniku« Socializem in vera ter naš krščanski nauk.

Ideal g. Zvonimirja Bernota.

Temeljna točka na kateri je sezidan ideal g. Bernota je misel o človeku. Človek je prah, toda misleč prah, prah, ki modruje. (Soc. in vera str. 8). Poglejmo si, kako modruje prah, ki je znan pod imenom g. Zvonimir Bernot.

Moderni svet razume pod idealom vsestransko čutno zadoščenje, življenje, kolikor možno polno uživanje. Samoposebi razumljivo hoče biti tudi g. Bernot moderen. Zato stavi kot ideal socializma, da je človek sit, napojen in oblečen. »Socializem«, namreč po nauku g. Bernota, ne mara biti filozofičen nauk. Lačnih ne mara nasititi s filozofijo, žejnih ne namerava napojiti z obljubami, nagih n očē obleči z upanjem. Socializem hoče biti gospodarski nauk. (Soc. in vera str. 118, 119).

Kako pa utemeljuje g. Bernot svoje mnenje? Tudi »misleči prah« g. Bernota se namreč vprašuje: »Kdo je ves ta svet ustvaril, kako in iz česa ga je ustvaril«. (Soc. in vera str. 8.) Odgovoru na to se izogne na ta način, da pravi: »Brigam se samo za tisto, kar je tostran meje, kar lahko dosežem s svojimi človeškimi zmožnostmi« (Soc. in vera p. 42). In čevprašamo, kaj lahko doseže s človeškimi zmožnostmi, tedaj eyo odgovora: »Bog je neskončen« toda za naše pojme, za naš razum in torej tudi za našo znanost bog v e k o m a j v e k o m a j n e

d o s t o p e n.« (Soc. in vera p. 4). Glede Boga nam torej g. Bernot ne ve nič povedati.

Nadaljno vprašanje, ki si je stavi vsak misleči človek, je vprašanje, odkod je ta svet na katerem živimo in solnce in zvezde, ki jih opazujemo nad nami. Tudi na to vprašanje nam g. Bernot ostane odgovor dolžan. »Vemo sicer«, pravi, »da je solnce tisto središče, okoli katerega se vrti naša zemlja. Vemo, da mesec sploh nima svetlobe, da je svetel samo takrat, kadar solnce nanj sije. Vemo sicer, da je solnce večje kot zemlja in mesec in da so zvezde veliko večje kot solnce. Toda čeprav vemo vse, tega še ne vemo, kdo je vse to ustvaril in kdaj.« (Soc. in vera 10).

In če vprašamo g. Bernota, odkod je vendar življenje na svetu, katerega tudi ni mogoče utajiti, nam on tudi na to ne ve pravega odgovora. Daje sicer odgovor, toda kakšnega! »Zemlja je bila prej vroča, tako, da ni bilo nikakor življenje mogoče na njej. S časom se je ohladila in dobila sedanjo skorjo na površini. — Voda sama izpreminja zemeljsko skorjo zelo hitro in temeljito, posebno pa še v zvezi s solnčno toploto in zimskim mrazom. Izdolblja je doline, razdrobila je kamenje, razpustila je razne snovi. Nastala so močvirja in se zopet posušila. Nič nemogočega ni, da so pri teh izpremembah zaživele prve rastline, prabitja, praživali. Takoj ko imamo prvo bitje, ki raste in se množi samo po delitvi kakor bakterije, takoj imamo že tudi začetek razvoja vseh živih bitij. — Pa če je to mogoče, če torej verujemo, da je življenje vzkliko na zemlji samo po sebi. (Soc. in vera p. 57—59). Ne vem, kaj bi naj tukaj bolj občudovali ali krasno dokazilno moč trditve g. Bernota ali njegovo trditev, da je življenje vzkliko samo po sebi. Iz stavka: »Nič nemogočega ni, da so pri teh izpremembah zaživele prve rastline, prabitja, praživali,« ki ga beremo na str. 58, sledi zaključek na sledeči str. 59. »če torej verujemo, da je življenje vzkliko na zemlji samo po sebi. To je ravno tako, kakor če bi kdo na eni strani trdil: Nič nemogočega ni, da je palača kreditne banke v Ljubljani nastala sama po sebi slučajno, na drugi strani pa to nemogočo stvar enostavno smatral za dokazano, kakor je to razvidno iz besedi: če torej verujemo. Glede trditve g. Bernota pa, da je življenje vzkliko na zemlji samo po sebi ne morem reči drugega kakor: Ubogi Pasteur! Ravno kar smo obhajali stoletnico tvojeja rojstva in povečevali tvoja znanstvena odkritja. Dokazal si sicer s fizičnim eksperimentom, da je izključeno, da bi se kaj živega moglo roditi iz neživega. Toda žal, da je bilo zastoj tvoje prizadevanje. Našel se je med Slovenci »misleči prah« g. Bernota, ki trdi, če tudi brez dokazov, ravno na protno.

Enako globoko je mnenje g. Bernota o človeku. »Lahko je dokazati, da je človek soroden opicam.« »Že v naših krajih najdeš tako velikanske razlike med ljudmi, da boš komaj verjel, da so vsi Adamovi otroci. Kaj pa šele, če pogledaš slike ljudi iz drugih narodov, ki žive v popolnoma drugačnih razmerah.« »Še danes imamo narode, ki so v okostnjaku popolnoma podobni opicam.« (Soc. in vera p. 48, 49). Priznavamo sicer tudi mi, da je konečno možno, da se je telo človekovo razvilo iz telesa opice, četudi to še ni dokazano, nikakor pa ne duša. Katoličani pač priznavamo razvojno teorijo, toda nikakor ne darvinizma. Tudi v tem oziru se kaže g. Bernot zelo nepodučenega glede zaključkov najnovejše moderne znanosti. Kljub temu namreč, da pravi g. Bernot, da je lahko dokazati, da je človek soroden opicam je vendar moderna znanost našla v tem tolike težave, da je raje to misel opustila. Tisti dokazi iz razlik med posameznimi ljudmi in narodi, ki jih navaja g. Bernot, so tako nebistveni, da mu jih lahko zavrne vsak gimnazijec, ki pozna vpliv klime in dela na človeka, zato ni vredno, da bi se tu s tem ukvarjali.

To je nauk g. Bernota o Bogu, svetu, življenju in človeku. V splošnem pa se on nagiba enkrat k **agnosticismu**, to se pravi, da so pojmi glede Boga, duše itd. nedostopni človeškemu razumu. »Samo to vemo, da ne vemo ničesar« (Soc. in vera p. 47). Da se pa ne bi mor-da s tem kakemu monističnemu sodruhu zameril, zato se pokaže naklonjenega tudi **monizmu**, po katerem je vesoljstvo stvarnik vsega življenja ter pravi naravnost: »Ničesar ne vemo. Če pa ne vemo — ali ni vse eno, če imenujemo to neznano večno neskončnost **Vesoljstvo**, ali pa **Bog**, ali pa kratko **Neznano**? Kajti pojem Boga, pojem Vesoljstva, pojem Neznane, vse to je za nas eno in isto.« (Soc. in vera p. 63.) Po tem monističnem nauku g. Bernota je tudi človek del božanstva. Zgodi se pa semtertja, da se dva človeka med seboj prepirata, v tem slučaju se torej božanstvo ali recimo bog sam s seboj krega, pride lahko v bolnico ali celo v ječo. Če je človek sam le del tega božanstva je nesmiselno govoriti o poštenosti in sebičnosti, kajti bog vendar sme storiti kar hoče. To se je najbrže celo g. Bernotu zdelo prenemumno zato v naslednjem poglavju preide na polje **idealizma in materijalizma**. »Danes se razumeva«, tako pravi g. Bernot, »pod idealizmom večinoma nekaj meglenega, toda lepega, pod materijalizmom pa nekaj prav tako meglenega toda grdega. — Tega razločka pa v bistvu ni. Idealizem predstavlja pravzrok vsega v nekem miselnem, duševnem pojavu, materijalizem pa v stvarnem. — Oba govorita nekaj česar to razumete, česar ne razumeta, česar ne pojmita. Če kje kdo kriči, da duše ni ali pa da ni večnosti, da ni boga itd. ima to prav toliko pomena, kakor če kdo drugi trdi in dokazuje, da je duša večna, da jo je Bog vdihnil itd. Smešno je, če hoče kdo s tem **ljudstvo osrečiti**. (Soc. in vera p. 65, 66). Človek bi sklepal iz teh besedi, da se drži g. Bernot nekako nevtralnega med idealizmom. Toda motil bi se. »Idealizem« namreč, tako izjavlja g. Bernot nekaj strani pozneje, »nima nobene vrednosti, kar je nemogoč, zato se ga odreče vsak, kdor ga spozna. Idealizem je pa tudi

škodljiv in grd, ker brani treznemu materializmu napraviti vsaj tisto, kar je mogoče. (Soc. in vera p. 79.) In v čem obstoji ta »trezni materializem«? V tem, da človek skrbi sam zase. Materializem je pri iskanju resnice spoznal, da mora vsak skrbeti zase, kdor je iz žene rojen. (Soc. in vera p. 76.) S tem smo prišli do socialističnega ideala, ki obstoji v tem, da je človek sit, napojen in oblečen. (Soc. in vera p. 118, 119).

Iz vsega tega je razvidno, da je g. Bernot obenem agnostik, darvinist, panteist ali monist, idealist in materialist, hotel je pač ustreči vsem. Če morda kdo izmed cenjenih čitateljev izsledi v zgodovini človeštva modriana, ki je prekosil oziroma vsaj dosegel g. Bernota v raznoličnosti in nedoslednosti »modrovanja« sem pripravljen prepustiti mu kot nagrado en dobro ohranjen izvod »molitvenika« slavnega »mislečega prahu« g. Bernota pod naslovom Socializem in vera.

Nas krščanski ideal.

Katoličan nasprotno pa išče svoj pravzor-ideal v bitju, ki je prosto vseh nepopolnosti in meja, različno od sveta in nad svetom vzvišeno, ki ne obstoji samo v sanjah, ampak v resnici eksistira. To bitje h kateremu ga vodi vse ustvarjena narava je **osebni Bog**, ki je ustvaril nebo in zemlja.

Misli na to nadčutno, večno, božje bitje ne more uničiti noben človek. Če še tako poniža bakljo svojega razuma k zemlji, bo njen plamen kljub temu vedno plapolal kvišku.

Celo stvarstvo je velika, od Boga popisana knjiga, ki na vseh straneh nudi veliko vsebine. Toda ne vsak, vidi črke, zna tiste že brati, za to je razumeti notranji pomen, ki je skrit pod temi prikaznimi.

Naše zemeljsko življenje ni sreča, za katero smo končno določeni, ampak le kratka pot k naši sreči. Krasota tega sveta so cvetice ob potu, ki nas veselijo, pa ne morejo trajno naše navezati. Neprijetnosti, tega življenja naj bi naše srce ločile od minljivega uživanja sveta ter pomnožile v nas trajno uživanje Boga. Vse človeške razmere, razni poklici in dolžnosti njegove, vse imajo v temu najvišjemu Vzoru - Bogu svoj temelj.

Ta veliki dobri Bog, ta prekrasni Pravzor se nam je približal ter nam postal razumljiv v Jezusu Kristusu. Tukaj nimamo samo božanstva ampak tudi vzor - človeka pred seboj, ki enako kakor sonce napolnjuje rosne

kapljice, napolnjuje tudi milijone svetnikov in katoliških src z idealizmom, kakršnega svet ne more dati. Da bi pri nas ostal, je ustanovil Kristus cerkev, v kateri nadaljuje svoje delovanje in uresničuje občudovanja vredno bogastvo idealov na vsakem polju, zlasti pa na polju ljubezni in umetnosti. — Dragi čitatelj, primerjaj katoliški ideal, z idealom g. Bernota in sodba ti ne bo težka.

Nabirajte naročnike!

SKUPŠČINI

I. delavskega konsumnega društva v Ljubljani

za prodajalni

Makole pri Poljčanah in Ljutomer

se bosta vršili po že objavljenem redu in prostorih

dne 4. svečana t. l. po rani sv. maši.

Člani naj se skupščin polnoštevilno udeleže.

NAČELSTVO.

Inserirajte v „PRAVICO“!

Kavarna „Central“ LJUBLJANA, Sv. Petra naslp. poleg zlatevega mostu
še priporoča cenjenemu občinstvu za mnogobrojen obisk.
Štefan Mikolič, kavarnar.

VALENTIN VOJSKA, PLESKAR IN LIČAR

Ljubljana, Cerkvena ulica št. 11

se priporoča slavnemu občinstvu za vsa v njegovo stroko spadajoča dela.

DELO SOLIDNO!

CENE ZMERNE!

KNJIGOVEZNICA, KARTONAŽA IN GALANTERIJA

MIROSLAV BIVIC

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 29

se priporoča slavnemu občinstvu ter p. n. tvekam za cenj. naročila vseh v to stroko spadajočih del.

VELIKA ZALOGA ŠOLSKIH MAP, NOTEZOV IN BLOKOV.

Cene nizke! Postrežba točna! Delo solidno!

Vaše blagorodje!

Kdor hoče imeti dobro slikarsko delo s pristnim blagom, naj se obrne na naslov

Fr. P. Starè, slikarski mojster
Ljubljana, Florijanska ulica.

Zahtevajte „PRAVICO“ po vseh gostilnah in javnih lokalih, posebno še v industrijskih krajih!

Naročajte

„SOCIALNO MISEL“
mesečnik za vse panoge socialnega in kulturnega življenja.

Urejujejo:

dr. A. Gosar, Fr. Terseglav in dr. Engelbert Besednjak.

Naročnina za l. 1923 znaša: za Jugoslavijo 40 D., za inozemstvo 50 D., posamezna šte. stane 5 D.

Dobi se še tudi celoten l. letnik za ceno 30 D.

Naroča se pri upravi „Socialne Misli“, Ljubljana, Jugoslovanska tiskarna, kolportajni oddelček, Poljanski nasip 2.

Prometni zavod za premog d. d. v LJUBLJANI

prodaja iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanški in trboveljski premog

vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava na debelo

inozemski premog in koks vsake vrste in vsakega izvora
ter priporoča posebno

la čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog, črni premog in brikete.

Naslov: Prometni zavod za premog d. d. centrala v Ljubljani, Miklošičeva c. 15/II
Podružnica v Novem Sadu (Bačka).

Zadružno podjetje!

Najboljše in najtrpežnejše blago kupite pri

OBLAČILNICI ZA SLOVENIJO R. Z. Z O. Z. V LJUBLJANI

Oglejte si njene zaloge!

PRODAJALNE NA DROBNO

so v Stritarjevi ul. št. 5 in v hiši „Gospodarske Zveze“ na Dunajski cesti.

GLAVNO SKLADIŠČE

je v Ljubljani v „Kresiji“, Lingarjeva ulica šte. 1, I. nadstr.

Podružnica v Somboru (Bačka), Aleksandrova ulica št. 11.

: Svoji k svojim! :

I. delavsko konsumno društvo v Ljubljani

ima bogato izbero manufakture, češke lončene posode, klobuke, vsakovrstno špecerijsko blago, v zadružni kleti na Kongresnem trgu šte. 2 dobro vino po nizki ceni.

Hranilne vloge članov obrestuje po 5%. Člani dobe 3% blagovni popust.

Pristopnina 10 kron, delež 100 kron.

Prijave sprejema pisarna na Kongresnem trgu št. 2 in vse zadružne prodajalne.

V Vašem interesu je, da postanete član, članica naše zadrage!